మంచివాళ్ళు కూడా ఉంటారు

భమిడిపాటి రామగోపాలం

నొన్నగారు మాకంపెనీని పెంచిన విధానంలో, పోలీసు అధికార్ధులతో నిత్యం సత్సంబంధాలు కలిగివుండడం ఒక అంశంగా పరిగణించి అనుసరిస్తూ వొచ్చారు. అంతేకాక, సుబ్బనరసయ్యగారు డిప్యూటీ ఇన్‌స్పెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ పోలీస్‌గా ఇటీవల చేరిన సందర్భంగా జంటనగరాల్లోని కొందరు ముఖ్య పారిశ్రామిక వేత్తలు ఆయనకిస్తున్న ఈ విందులోనే సందుచూసుకుని నాపని ఒకటి ఆయనకి అప్పగించగలనని అనిపించింది.

అంచేత వెళ్ళాను, ఆ విందుకి.

"నమస్కారం సార్. నాపేరు లలిత" అన్నాను.

"నన్ను చెప్పనివ్వండి." అంటూ మైర్ల కంపెనీ రాజేశ్వరరావుగారు ముందుకొచ్చేరు "మిస్ లలితాంబ; ఎం. కాం; ఎమ్. ఏ. జాల్ట్ కంపెనీ మేనేజింగ్ డైరెక్టరు—"

పేరేదో 'నమస్కారం!' అన్నారు సుబ్బనరసయ్యగారు. "జాల్ట్ కంపెనీయా? తమాషాగావుందే! జోల్ట్ కాదు కదూ?"

"పేరేకాదు" రాజేశ్వరరావుగారు మళ్ళా అందుకున్నారు. "ఆ కంపెనీ చరిత్రే ఒక తమాషా.... ...లలితాంబగారు క్షమిస్తానంటే చెప్పేస్తాను" నేను చిరునవ్వుతో అంగీకారం ఇచ్చేపాటి వ్యవధిలో మళ్ళా— "జాల్ట్ కంపెనీ—అంటే Z. A. L. T. అన్న మాట, అనగా జింకు, అల్యూమినియం, సీసం, తగరం ....ఈ నాలుగు లోహాలూ. వాటితో అవీ మిగతా వాటితో అవీ కలిపి, ఎలెక్ట్రానిక్స్‌నుంచి వంటపాత్రల, వరకు రకరకాల సామగ్రితయారు చే... కుపయోగించే మిశ్రమాన్ని ఉత్పత్తి చేస్తారు వీరు. 1958లో వీరి తండ్రిగారు, ధన్వంతరిగారని, కేవలం ఇరవై వేల పెట్టుబడిలో స్థాపించిన ఈ కంపెనీ క్రమంగా లిమిటెడ్ కంపెనీ ఐ, ప్రస్తుతం ఏడాదికి రెండున్నరకోట్ల నికరాదాయంతో నడుస్తోంది. రెండేళ్ళ కిందట ధన్వంతరిగారు పోయినప్పట్నుంచి లలితాంబగారే జాల్ట్ కంపెనీ మేనేజింగ్ డైరెక్టరు. ఇదంతా మీకు తమాషాగా కనిపించక పోవచ్చు. కాని ధన్వంతరిగారు ఎనిమిదేళ్ళనాడు ఆర్డర్ చేసిన జెకోస్లావేకియన్ యంత్రాలు కొన్ని; ఆరేళ్ళకిందట్నుంచీ దరకాస్తు చేస్తున్న కేంద్రప్రభుత్వ ఋణం; ఈవిడ ఎం. డి. అవగానే ఒకేసారి రావడం తమాషా. అప్పటికి ఈవిడకి గట్టిగా పాతికేళ్ళు వెళ్ళలేదు. అయితే ఆవిడలా కఠోరపరిశ్రమ చేసి కంపెనీని ఇంతలా వృద్ధిలోకి తేవడం తమాషాకాదు.......ఒక్కటి చెబుతాను సుబ్బనరసయ్యగారూ. ధన్వంతరిగారు ఆనాడు ఇక్కడ నేల చవగ్గా దొరికిందని కొనిపడేశారు. కాని ఆయన కాలంలో అందులో పావు వంతుకూడా వినియోగించలేదు. ఇప్పుడు ఆ వందెకరాలూ చాలక; సరకులనిల్వకీ గోడౌన్లకీ స్థలాలకోసం వెతుకుతున్నారు. మాలాగా వ్యాపారవేత్తలకుని చెప్పుకునేవాళ్ళకి, ఒక స్త్రీ నిర్వహణలో ఉన్న కంపెనీ ఇలా దినదినాభివృద్ధి చెందడం తమాషాగానే కనిపిస్తుంది" అని వీలయినంత తమాషాగా మాట్లాడుతూ రాజేశ్వరరావుగారు సుబ్బనరసయ్యగార్ని

అలా బాల్కనీ మీదికి నడిపించేశారు. ఇంకే ముంది....అక్కణ్ణించి ఆయన మైళ్ల ఫ్యాక్టరీ స్పష్టంగా కనబడుతుంది—ఏదో ఆయన సోది మొదలెడతాడు....

"తమరు నాకోచిన్న సాయం చేసి పెట్టాలిసార్" అన్నాను సుబ్బనరసయ్యగారితో.

"చెప్పండి—"

"ఇన్నాళ్ళూ ఈ కంపెనీని ఆరుగురు కావలా సిపాయిలతో నడిపించుకొచ్చాను. ముగ్గురు గూర్ఖాలుకూడా ఉన్నారనుకోండి....రెండు గేట్లు, ప్రహారీగోడ, యంత్రాగారం—అన్నీ వాళ్ళే చూసుకుంటున్నారు. ఇప్పుడు కంపెనీ విస్తరణ దృష్ట్యా వీళ్ళు చాలరని ఇరవైమంది సెక్యూరిటీ గార్డులతో, ఆరుగురు ఇన్‌స్పెక్టర్లతో ఒక సెక్యూరిటీ ఆఫీసర్‌తో ఆ శాఖని పటిష్టం చేయాలని నిర్ణయించాం. సరే, ఆఫీసర్ని ముందుగా నియమిస్తే మిగిలినవాళ్ళ నియామకంలో ఆయన సాయం వుంటుందికదా అని; సెక్యూరిటీ ఆఫీసర్ ఉద్యోగానికి దరఖాస్తును కోరుతూ పకటన వేశాం. సుమారు వలభై వచ్చాయి ...పోలీస్‌శాఖలో మీరు చేసిన అమూల్యమైన సేవ, సాధించిన అపూర్వ విజయాలు, మీకై మీరు నిర్మించుకున్న ఉత్తమ పాత్రతా గుణాలు విని, ఈ ఇంటర్‌వ్యూ మీరు నిర్వహిస్తే మాకంపెనీకి మేలని మేం భావిస్తున్నాం" అన్నాను.

"అంతేనా? మీ కంపెనీకి సెక్యూరిటీ ఆఫీసర్‌గా - నన్నే రమ్మంటారేమోనని ఆశపడ్డాను!" అని నవ్వారు సుబ్బనరసయ్యగారు.

"అదీ ఇదీ ఒకటే కదండి సార్" అన్నాను నవ్వి.

సుబ్బనరసయ్యగారు కొంచెం ఆలోచించి, "అబ్బ! అబ్బ! పడగొట్టేశారు!" అన్నాడు.

o o o

సెక్యూరిటీ ఆఫీసర్ ఉద్యోగానికి ఇంటర్‌వ్యూకి పిలవడానికి ఐదుగురు అభ్యర్థులను ఎంపిక చేశాం; నేనూ మా బోర్డాఫ్ డైరక్టర్సూ కూర్చుని దరఖాస్తులన్నీ పరిశీలించి.

నేనూ, సుబ్బనరసయ్యగారూ; నా స్వంత నౌకరు కమల సాయంతో నా రూంలో ఇంటర్వ్యూ జరుపుతున్నాం.

ఒక్కొక్క అభ్యర్థి పంపిన 'బయోడేటా' కాగితాన్ని ఫైల్లోంచి ఊడదీసి సుబ్బనరసయ్యగారికి ఇస్తోంది కమల. అది ఆయన చదివేక, తలుపు తెరిచి, ఆ పేరు గల అభ్యర్థిని లోపలికి పిలుస్తోంది.

వచ్చిన వ్యక్తి కాగితంలో రాయని వివరాలు; అంటే స్వంత వూరేది; తల్లి దండ్రు లున్నారా; తండ్రిగారు ఏ వృత్తిలో ఉండేవారు? పెండ్లయిందా; పిల్లలున్నారా? మిగిలిన కుటుంబం ఎవరెవరు? ఇలాంటిని నేను ఆత్మీయంగా అడుగుతున్నాను.

సెక్యూరిటీ ఆఫీసర్‌గా తాను పనికొస్తానని అభ్యర్థి అనుకోడానికి కారణాలు; ఎలాంటి సందర్భాల్లో ఎలాంటి ప్రవర్తన నిర్ణయం అని తన అభిలాష; జీతం ఎంత కావాలి? జీపు కావాలా మోటార్ సైకిలా? ఫ్యాక్టరీ ఆవరణలో నివసిస్తారా, అద్దె యింట్లో ఉండదలచుకొన్నారా? ఇలాంటి ప్రశ్నలు సుబ్బనరసయ్యగారు అడుగుతున్నారు.

ఈ ప్రశ్నలూ, ఆ ప్రశ్నలూ జమిలిగా వస్తున్నాయి. అభ్యర్థి కులాసాగా, అప్రమత్తంగా జవాబులు చెబుతున్నాడా అని నేను గమనిస్తున్నాను. అంతా రికార్డవుతోంది. మధ్యలో కమల లోపలి గదిలోకెళ్ళి సాఫ్ట్ డ్రింక్ తెచ్చి అభ్యర్థికి అందిస్తోంది. దానికి అతని ప్రవర్తన కూడా చూస్తున్నాను.

నలుగురైపోయారు. ఇంకొక్క అభ్యర్థి వున్నాడు. సుబ్బనరసయ్యగారు ఏదైనా నిర్ణయానికి వచ్చారేమోనని చూశాను. ఆయన ఏమీ తేలలేదు.

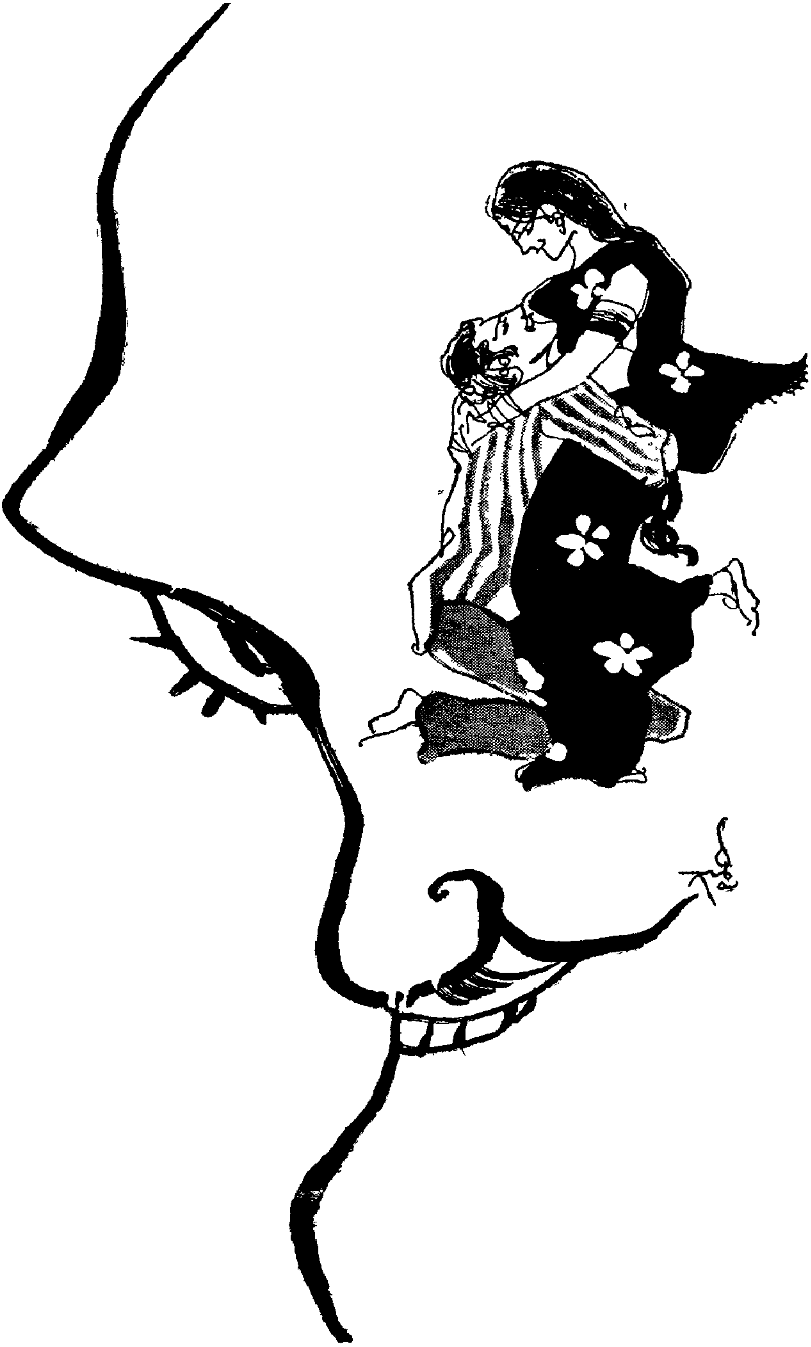

ఐదో అభ్యర్థి 'బయొడేటా' కాగితాన్ని ఫైల్లోంచి ఊడదీసి సుబ్బనరసయ్యగారికి అందించింది కమల.

"మిస్ కమలా; నాకొక సిగరెట్ ప్యాకెట్ తెప్పించి పెట్టమ్మా" అన్నా రాయన కాగితంవైపు చూడకుండా.

కమల వెనకగది గుండా వెళ్ళింది.

కాగితాన్ని అరనిమిషంలో చూసి, చదివి, తల ఆడించి; "లలితాంబగారూ, ఈ అభ్యర్థిని మనం చూడక్కర్లేదు!" అన్నాడు సుబ్బనరసయ్యగారు.

"అదేం? మొదటి నలుగుర్లో వొకర్ని ఎంపిక చేసేశారా? అయినా ఇతన్ని పిలిచాం కదా" అన్నాను.

"అదికాదు... ఇతను రవివర్మ...."

"అవును!"

"ఐ. పి. యస్, కి సెలక్టయ్యాడు. కొంతకాలం ఒక స్టేషన్‌కి అధికారిగా ఉంటూ—"

"చూశా నందులో ఉంది...."

"శిక్షణకాలం పూర్తవకముందే రాజీనామా చేశాడు."

"ఆమాట కూడా రాశాడుగా"

"అలా ఎందుకు చేశాడో మీకు తెలుసా?" అన్నాడు సుబ్బనరసయ్యగారు; కుర్చీలో వెనక్కి చారబడి; కాళ్ళు టేబిల్ కానించి వెనక్కి వూగి.

"అందులో రాయలేదు...." అన్నాను; ఆయనేదో చెబుతాడని నాకు తెలిసీ కూడా ఆ సంగతి ఆయనకు స్ఫురించకుండాను.

"ఎందుకో నేను చెప్పగలను!"

నాకు ఇంతకుముందే తట్టింది. ఈయన హైదరాబాదుకి డిప్యూటీ ఇనస్పెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ పోలీసుగా నెలరోజులకిందట వొచ్చే వరకు ఒక జిల్లాకి సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీసుగా ఉండేవారు. బహుశా రవివర్మ అనే అతను ఆ జిల్లాలోనే ట్రెయినింగ్ అవుతూ ఉండేవాడేమో! అటువంటప్పుడు అతను తన బంగారు భవిష్యత్తుకి నీళ్ళు వదులుకొని రాజీనామా చెయ్యడానికి ఈయనగారి ప్రోత్సాహమో, బలాత్కారమో ఉండకుండా ఎలా వుంటుంది?. చూడనే అక్కర్లేదంటున్నాడు కనక ఈయనకీ అతనికీ కుదర్లేదన్నమాటే.

"నాకు తెలియనివి మీరు చెబుతార నేగా; మీ సహాయం కోరాను?" అన్నాను. "చెప్పండి. అత నెలాంటి వాడు?"

"ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే వాడొక బాధ్యతారహితుడైన బాలకుడు. లేకపోతే ఏమిటి, మేడమ్. ఛీఫ్ మినిస్టర్ ప్రోగ్రాం చేతుల్లో పుంచుకుని; మూడు రోజులపాటు సెలవూ దిబ్బా లేకండా ఓ అమ్మాయితో ఎక్కడికో షికార్లు చెలాయించి; సరిగ్గా ఆయన దిగిన రైల్లోనే ఆ అమ్మాయితో సహా దిగాడు. ఊళ్ళోను, పరిసరాల్లోను ఛీఫ్ మినిస్టర్ ఉన్నారన్న ధ్యాసే లేకండా; ఆరోజూ మర్నాడూ కూడా డ్యూటీకి హాజరు కాలేదు. పైగా తను ఆ అమ్మాయిని ఫలానా చట్టం ఫలానా సెక్షన్ కింద నేరం జరగకుండా రక్షించానంటూ రహస్యపు విన్నపం రాసి; మద్రాసుకి తనకి ప్రయాణభత్యాల బిల్లు పెట్టి; ఆ అమ్మాయికి తిరుగు ప్రయాణానికి కూడా బిల్ పెట్టాడు. అలాంటి బోగస్ బిల్స్ ఓకే చెయ్యడానికి నేనేం కె. ఎల్. పతిని కాను; ఎం. ఎస్. నరసయ్యను!" అన్నారాయన గుండెమీద ఎడం చేత్తో తట్టుకుంటూ.

"కె. ఎల్ పతిగారెవరు? మీకంటె ముందుగా అక్కడ ఎస్. పి. చేశారా?"

సుబ్బనరసయ్యగారు బిగ్గరగా నవ్వారు. "ఎస్.యస్. మీ మోడెస్టీ కమెండబుల్‌గా వుంది. అంతేగాని మీకది తెలీదనుకోనేటంత అమాయకుణ్ణి కాదు. అదేదో నానోటిమీదుగా చెప్పించాలని మీరు సూచించడంలో మీ హాస్యప్రియత్వం వెల్లడవుతోంది — సరే. కె. ఎల్. పతి—కాండూరి లక్ష్మీపతి—అంటే— జస్ట్ నోబడి-లేక ఒక ఆల్‌టైమ్ ఫూల్."

నేను శాల్యూట్ చేసి "హాట్సాఫ్ టుది జోక్" అన్నాను.

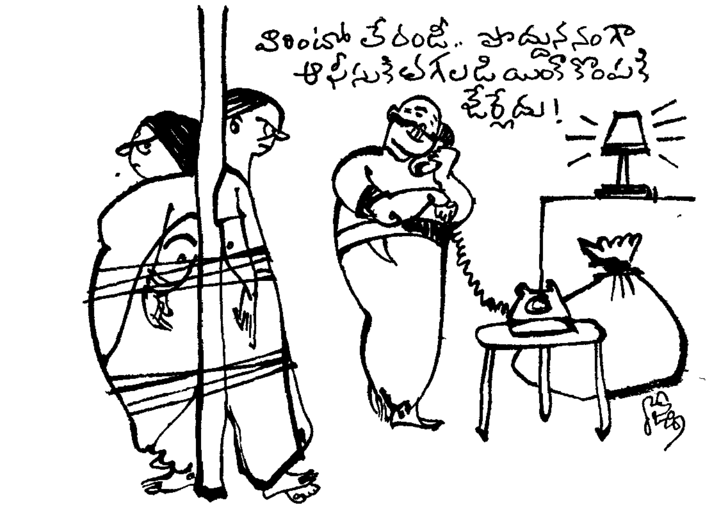

"సరే—అతను ఆ విధంగా డ్యూటీకి ఎగనామం పెట్టి తిరిగి డ్యూటీలో చేరాక, అతని ఇకఛార్జీలో వున్న ఆ స్టేషన్‌లో; మర్నాడు ప్రశ్నించడానికి ఉంచిన ఒక అనుమానితురాలిని; ఒక కాన్ స్టేబుల్ రేప్ చేశాడు, దాని మీద పేపర్లలో పెద్ద గొడవ;అసెంబ్లీలో స్వల్పవ్యవధి ప్రశ్నలూ ఇవన్నీ మీరు ఫాలో అయ్యేవుంటారు. దానికీ అతన్ని బాధ్యుడుగా చేశాం. ఎలా వుందటారు, మన శిక్షాపద్ధతి?" అని; నేను ఆయన్ని మెచ్చుకోడానికి ఇంటర్ వెల్ ఇచ్చారు.

"బ్రహ్మాండంగా వుంది!" అన్నాను; నా భావాలన్నీ దాచేసుకుంటూ.

"ఇడియట్ ఆడపిల్లని రక్షించానంటాడు! ఆ అమ్మాయి తప్పిపోయినట్టు కంప్లెయింట్ లేదు. ఎఫ్. ఐ. అసలేలేదు. వాడి దగ్గరున్నదల్లా; మద్రాసు నుంచి ఎవడో సౌందరరాజన్ అనేవాడు; ఆ సోకాల్డ్ అమ్మాయి గార్డియన్ పేర రాసిన ఉత్తరం తాలూకు కాపీమాత్రం. దాంతో అతనేం సాధించగలడు? ఆటోమాటిక్‌గా కేసంతా అతనికి ఎదురు తిరిగింది. ఇక చేసేది లేక రాజీనామా ఇచ్చేడు!'

"సరే. అతన్ని ఇంటర్‌వ్యూకి రమ్మన్నాం. ఖర్చులిస్తున్నాం కనక ఓసారి చూసి మరీ పొమ్మందాం. ఏమంటారు?"

"అలా చెయ్యొచ్చు."

కమల సిగరెట్ పాకెట్‌తో వచ్చింది.

"సరే; ఈ అబద్ధపుపెళ్ళికి నా సాక్ష్యం కూడా ఎందుకు? పైగా ఇంత అందమైన శుభ్రమైన రూంలో పొగ పెట్టడం కూడా నాకు భావ్యం కాదు." అని సుబ్బనరసయ్యగారు లేచాడు. కమల అతన్ని లోపలి రూమ్‌లోకి తీసుకెళ్ళింది.

నేను బయటహాల్లో మోగే బజర్ నొక్కాను. అప్పారావు వచ్చేడు. "రవివర్మగారుట. ఇంటర్‌వ్యూ కొచ్చారు లోపలికి పంపించు" అన్నాను.

ం ం ం ం

"ప్లీజ్ కమిన్" అన్నాను.

ఆరడుగులు పొడుగున్నాడు. తెల్లటి పంట్లాంలో తెల్లటిపుల్ చేతుల చొక్కా టక్ చేసుకున్నాడు. గోధుమరంగు శరీరం. మొహం బాగా పెద్దది, మీసాలు ఒత్తుగా వున్నాయి. కళ్ళుచాలా చిన్నవి. వీపు

వెనకాల ఒల్లచెక్క కట్టినట్టు నిటారుగా నడుచుకుంటూ వచ్చేడు.

ఒకచేత్తో శాల్యూట్ చేశాడు.

"కూర్చోండి"

"థాంక్యు మేడమ్"

మామూలు పద్ధతిలో, ఒకప్రశ్న వ్యక్తిగత వివరాలుమీద, తరవాతది డ్యూటీ గురించి అడుగుతూ; ఒకనిమిషం అతన్ని పరిశీలించాను—మాట స్పష్టంగావుంది. చూపు ఖాళీగావుంది.

"మీరు ఐ. పి. ఎస్‌కి సెలెక్టయి, అసిస్టెంట్ సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్‌గా పనిచేస్తూకూడా, కనుచూపు మేరలో మంచి భవిష్యత్తు, అధికారం కనబడుతూకూడా ఎందుకు రాజీనామా చెయ్యవల సొచ్చిందో అడగొచ్చా ?" అన్నాను.

"మీ కంపెనీలో సెక్యూరిటీ ఆఫీసర్ పోస్టుకి నా అర్హతలు పరిశీలిద్దామని నన్ను ఇంటర్‌వ్యూ చేస్తున్నారు. అంచేత మీరు ప ప్రశ్న అయినా అడగొచ్చు నన్ను, కానీ; జవాబులు చెప్పాలని పించకపోతే కొన్ని ప్రశ్నలకి; నేను చెప్పకపోవచ్చు. దానికి మీరేమీ అనుకోరని ఆశిస్తాను."

నేను చిరునవ్వు నవ్వాను. మీరిక్కడ నియమించబడితే మీ ఉద్యోగ బాధ్యతల సంగతి అలావుంచి; మీరు మా ఆఫీస్లో, కుటుంబసభ్యుల్లో వొకరుగా పరిగణించ బడతారు. అలాంటప్పుడు మనమధ్య; జవాబులు చెప్పకూడని ప్రశ్నలంటూ ఉండకూడదుకదా."

అతను కళ్ళు సన్నగాచేసి నవ్వాడు. "చాలాసంతోషం మేడమ్. మీరు మీ కంపెనీ ఉద్యోగులపట్ల చూపే అభిమాన విధానం తెలుసు కొన్నందుకు చాలా సంతోషంగా వుంది........"

ఒక అరనిమిషం అతని కాగితాలు చూస్తూ నిశ్శబ్దంగా ఊరుకున్నాను.

"ఇంకేమైనా అడుగుతారా మేడమ్ ?" అని లేచాడతను.

నాన్నగారు పోయాక జాల్ట్ కంపెనీ మేనేజింగ్ డైరెక్టర్‌గా ఈ కుర్చీలో వివిధ ఉద్యోగాలకు వందల మందిని ఇంటర్వ్యూ చేశాను.

"ఇహ మీరు వెళ్ళొచ్చు" అని నేననడమే గాని—

"దయచేసి కూర్చోండి. టీ తీసుకువెళ్ళుదురు గాని- నో ఎక్కువ సేపు పట్టదు." లోపలి గదిలో మోగేబజర్ నొక్కాను, 'అఫ్‌కోర్స్ మిమ్మల్ని చాలసేపు బయటకూర్చోపెట్టాను అయినా-' చిరు నవ్వునవ్వాను '-మీరంత తొందర పనిలో ఉన్నారని నేననుకోడం లేదు." అన్నాను.

ఖర్చులు పుచ్చుకొని ఇంటర్‌వ్యూకొచ్చి; నేను పొమ్మనకుండా తనే వెళానంటూడా, అన్నకసి ఆ మాటతో కొంత తీరింది.

'థాంక్యు మేడమ్' అని కూర్చున్నాడు తను, కనపడీ కనపడని చిరునవ్వు మొహాన పూసుకొని.

ఒక్క నిమిషంగడిచేలోగా కమల లోపలి గదిలోంచి వస్తున్నట్టు అధునాతనమైన తలుపుగడియ చేసిన మృదువైన చప్పుడు: ఆ వెనకే కమల టీకప్పులతో తెచ్చిన ట్రేని దూరంగా టిపాయ్ మీద పెట్టి, వినయం, నైపుణ్యం, పరిశుభ్రం ఉట్టిపడేటట్టుగా: కప్పులు సాసర్లలో టేబిల్ మీదున్న రబ్బరు పలకల మీద పెట్టింది.

"టీ తీసుకోండి" అన్నాను; నా కప్పు అందుకుంటూ.

అతను కప్పు అందుకొంటూ కమల వేపు చూశాడు "బాగున్నావా, డియర్ లోటస్?" అన్నాడతను వోగుక్కపిల్చి.

"మరేండీ" అంది కమల అతన్ని ఖాళీగా చూస్తూ.

"మా కమల మీకుతెలుసా?"

"ఔనుమేడమ్. తనపేరు 'కమల'-కాదు 'కమలం' అనినాకు జ్ఞాపకం. కాని ఆమె నన్ను మరిచిపోయినట్టుంది. అంచేత—అదే-తను నన్ను మరిచిపోడమే తనకి ఆరోగ్యం-అంచేత-" చిరునవ్వు నవ్వాడు "ఆప్రశ్నకి కూడా నేను సమాధానం చెప్పడంలేదు."

అనిలేచాడు. రవి వర్మ 'థాంక్యూమేడమ్' అని, ఒకసారి 'బౌ'చేసి వెళ్ళిపోయాడతను.

o o క o

ఆరాత్రి నాకు భోజనం పెట్టడానికిగాని పళ్ళరసం అందించడానికి గాని కమల నా గదికి రాలేదు.

ఏ మొహంపెట్టుకు వస్తుంది?

సుబ్బనరసయ్యగారు చెప్పిన కథలో అమ్మాయి కమలేనని స్పష్టమైపోయింది.

సరిగ్గా ఏడాదికిందట-

అల్యూమినియం స్క్రాప్ కొనడం విషయంలో కాంట్రాక్ట్ సంతకం చెయ్యడానికి రాజమండ్రి క్యాంప్ వెళ్ళాను.

అక్కడికి వచ్చాడు; కమలని తీసుకుని. ఆమెని పన్నెండేళ్ళ పాటు పెంచిన వాళ్ళ చిన్నాన్న కరుణాకరంగారు. ఆయన ఒకప్పుడు నాన్నగారి దగ్గర పి.ఏ.గా ఉండేవాడు. దీన్ని నేనిన్నాళ్ళూ నా పిల్లలతో సమంగా పెంచాను. పి.యు.సి. పాస్ చేయించాను. టైపు, షార్ట్ హాండూ నేర్పించాను. ఏదైనా ఉద్యోగంలో పడేస్తే కట్నాలూ కానుకలూ లేకండా ఎవడో పెళ్ళాడొచ్చని ఐడియా. కాని నా పలుకుబడితో మావూళ్ళో దీనికి ఉద్యోగం రావడంలేదు పైగా నా కూతురూ కొడుకూ కూడా ఎదిగి పెళ్ళికీ ఉద్యోగానికీ ఉన్నారు ఈ సమయంలో వాళ్ళని వెనకపెట్టి దీని సంగతిచూడ్డం ఇంట్లోనూ ఊళ్ళోనూ కూడా కంటకం అవుతోంది....అంచేత నీ కంపెనీలో దీనికేదో చిన్న వుద్యోగం యిచ్చే పుణ్యంకట్టుకో అమ్మా' అన్నాడు కరుణాకరంగారు; కమలని నాకు అప్పగించి. 'నువ్వు దీనికి క్లర్కు, టైపిస్టు, స్టెనో ఇలాంటి పళ్లేన్నం యివ్వక్కర్లేదు. ఇంటిపనికో వంటపనికో పెట్టుకున్నా చేస్తుంది ...ఏమ్మా?' అన్నాడు. కమల సరేనని తలవూపింది. ఆ విధంగా కమలని నా దగ్గర స్వంత నౌకరుగా కుదుర్చుకున్నాను-

ఈ ఏడాది పాటూ ఎక్కడా గోరెత్తి చూపించగల తప్పు చెయ్యకుండా నా వేళలూ అవసరాలూ అభిరుచులూ కనిపెట్టి పని చేస్తూంది....

'బుద్ధొచ్చుంటుంది........'

మళ్ళీ యివాళ రవివర్మని చూసింది... అతనికి నేను ఉద్యోగం యివ్వబోడం లేదని దానికి తెలీదు. తెలిశాక అతని మీద సానుభూతితో అతని సామీప్యం పోయిందని నా పన్లమీద అలక్ష్యం పెంచుకుంటే నాకా సంగతి నిమిషాలమీద తెలిసి పోతుంది. ఈ మాత్రం వుద్యోగం; ఇంతరక్షణ దానికి దొరకడం అసాధ్యం. ఈ యింట్లోఇలాంటి నౌకర్లు కొందరు ఇప్పటికే మారేరు. ఇది పోతేనాకు ఇలాంటిదో దీని బాబులాంటిదో మరొకర్తి, వస్తుంది.

అయినా సరే; ఈ రక్షణంలో కమల ఏమనుకుంటూందో నాకు తెలియాలి . .. . ఒక్కసారి రవి వర్మ మొహం కనబడగానే నన్ను మరిచిపోయింది.... 'కమలం'ట— దీని అసలుపేరు. ..నాకన్నా వాడికే ఎక్కువ తెలుసు! . . ఎక్కడేడుస్తోందో? .. .ఏడుస్తోందా?

మేడమీది నా గదిలోంచి బయలుదేరి, కిందని వంటగదికి ఆనుకొని వున్న కమల గదికి వెళ్ళాను... తలుపు తీసేవుంది.

లైటు ఆర్పేసివుంది. ఫాన్ తిరగడంలేదు.

"కమలా!"

జవాబులేదు.

లోపలికెళ్ళి స్విచ్ వేశాను. లైటు వెలిగింది.

"ఏంటమ్మగారూ?" నా వెనక నుంచి పిలుపు....

వంటావిడ.

ఇటు తిరిగాను.

"కమలేదీ?"

"ఇప్పుడే అట్లా వెళ్ళిందమ్మా."

హాల్లోకొచ్చి చౌకీదార్ కోసం బెల్ స్విచ్ నొక్కాను. ఒక నిమిషంలో వాడి పెళ్ళాం పరుగెత్తుకొచ్చింది.

"కమలేదీ?"

"ఆఫీసు కెళ్ళిందమ్మా. ఏవో అర్జంటు

టీ.వి కొనమన్నప్పుడల్లా ఇట్లా చెయ్యటం ఏం బాగాలేదు

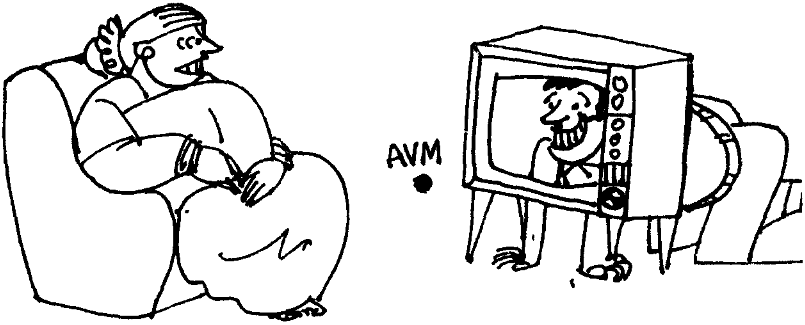

కాయితాలు తెమ్మన్నార్టగా ఇంతకు ముందే వెళ్ళింది"

"కారు తీసికెళ్ళిందా ?"

లేదని నాకుతెలుసు. డ్రయివరు ఎనిమిది గంటలకే తాళాలు నాకిచ్చి వెళ్ళిపోయాడు.

"లేదమ్మా నడిచే వెళ్ళింది."

"సరే"

నా వేషం చూసుకున్నాను బాగానే వుంది. మార్చుకక్కర్లేదు. గబగబా మేడమీది కెళ్ళి తాళాలు తీసుకున్నాను.

నిజంగా ఆఫీస్‌కే వెళ్ళుంటుందా ? . .

అతను తన అడ్రస్ ఇచ్చివుంటాడేమో. అక్కడికి పోయిందేమో, భ్రష్ట ! ... ...

అతనూ కమలా ఇవాళ మళ్ళా ఎక్కడ కలుసుకొని వుంటారు ? ఫలానా చోట కలుసుకుందాం అని అనుకోడానికి ఇంటర్‌వ్యూ అయిపోయాక ఎక్కడో కలుసుకోవాలి కదా ...అతగాడు ఇంటర్‌వ్యూ అవగానే టీ తాగి వెళ్ళాడు.... తరవాత ?

మెట్లుదిగి కమల రూం వేపు చూశాను. నేను వేసిన లైటు ఇంకా వెలుగుతూనే వుంది. ఆలైటు ఆర్పడం అవసరంలా నా కాళ్ళు అటు దారితీశాయి ... ...కొంపదీసి ఈ జెష్ట ఏదైనా అఘాయిత్యం తలపెట్ట లేదు కదా !....

అక్కడ, కమల ఉపయోగించే చిన్న టేబుల మీద ఒక కాగితం ఉంది !......

అమ్మా, అమ్మా ! . .ఎగిరి పోకుండా కప్పు తాళం వుంచింది !

అమ్మగారికి, నమస్కారం !

మీరు డి. ఐ. జి. గారిని సాగనంపడానికి వెళ్ళినప్పుడు టేపు రికార్డర్ విన్నాను. రవివర్మగార్ని డి. ఐ. జి. గారు అప్పుడు అనుమానించేరు ఇప్పుడు అవమానించేరు....

మీకు నిజం తెలిసే అవకాశంలేదు. మీరెంతో గొప్పమనసు కలవారు. అయినా ఒక కన్నెపిల్ల ఒక దుష్టుడి చేతుల్లో మోస పోతూవుంటే సకాలంలో ఆమెని రక్షించి ఇల్లుచేర్చి అందుకు ఫలితంగా తన గొప్ప వుద్యోగాన్ని పోగొట్టుకున్న ఒక సన్మార్గుడిని తెలుసుకోలేక పోయారు........

ఆనాడు మద్రాస్ మెయిల్లో సౌందరరాజన్ గారు; నన్ను సినిమాల్లో జేర్పిస్తానని (ఆర్నెల్ల పాటు ఊదరగొట్టి) మాయ మాటలతో మద్రాస్ ప్రయాణం కట్టించిన జయకరరావును భయపెట్టి తన యింటికి తీసుకువెళ్ళి సురక్షితంగా కాపాడారు.... నన్ను తీసుకు వెళ్ళవలసిందని బాబాయి గారికి వ్రాస్తే రాలేదు, సరికదా జవాబు

లేదు.

అప్పుడు రవివర్మగారు, సౌందరరాజన్ గారు బాబాయిగారికి రాసిన ఉత్తరం కాపీ సహాయంతో — స్వంత ఖర్చుల మీద మద్రాసు వచ్చి నన్ను తిరిగి తీసుకువెళ్ళి భద్రంగా బాబాయిగారికి వొప్పగించారు. ఆతను రక్షకుడు. కాని ఆనాడు బాబాయి గారు పిన్నిగారు అన్నమాటలే పోలీసు అధికారులు అన్నారు; అంటున్నారు.

రవివర్మగారు తన ఉద్యోగం పోకుండా ఉండేటందుకు, నేను ఐదురోజులపాటు కనిపించలేదని; ఫలాని వ్యక్తిమీద అనుమానం అని రిపోర్టు ఇమ్మని బాబాయి గార్ని ఎన్నోవిధాల అడిగారు. రిపోర్టు ఇస్తే పరువు ప్రతిష్టలకు భంగం అనీ; పోలీస్ విచారణల బాధపడలేం అనీ బాబాయిగారు తప్పించుకున్నారు. నేను చెడిపోయానని బంధువుల్లో తామే ప్రచారంచేసి నన్ను మీకు వొప్పగించారు.

విజయవాడ స్టేషన్‌లో సౌందరరాజన్ గారు మాకంపార్ట్‌మెంటులో ఎక్కడంనుంచి; మీరు పడాదికిందట రాజమండ్రి క్యాంపు రావడం వరకు అన్నినాకు అదుర్పిష్ట సంఘటనలే, సుభాలే.

రవివర్మగారు నన్ను ఆవిధంగా మద్రాసు నుంచి తిరిగి తీసుకురాక పోయివుంటే; సౌందరరాజన్‌గారు నన్ను........సినిమా కంపెనీలకంటు అధమస్థితిలో వున్న అనాథ శరణాలయం దేంట్లోనో వప్పగించి ఉండే వారు....

రవివర్మగారు ఏతప్పూ చెయ్యకనే శాపంపొందిన దేవుడు. నామూలంగా ఆయన రెండుసార్లు ఉద్యోగానికి దూరమైనారు.

మీకూ, డి. ఐ. జి. గారికీ రవివర్మగార్ని గురించి జరిగిన సంభాషణ టేప్ ద్వారా విని చాలాదుఃఖపడ్డాను.... కాని ఆయనకు నేనే క్షమాపణ చెప్పుకోవాలని అనిపించింది.... నా అదృష్టవశాత్తు ఆయన; తనకి కంపెనీ నుంచి రావలసిన ప్రయాణపు ఖర్చులు రాబట్టుకోడానికి ఆఫీస్ మేనేజర్ దగ్గర వున్నారు. అక్కడ నా ఏడుపు ఆయనకు వినిపించలేక; రాత్రి ఆఫీస్‌వద్దకు రమ్మన్నాను.

నేనుగాని రవివర్మగారుగాని ఏ తప్పు చేయలేదు. ఆయినా మీరునన్ను ఏమీ అడగరు. డి. ఐ. జి. గారు పెద్దమనిషి. ఆయన చెప్పిన మాటలే నమ్ముతారు. నన్నుమీరు గౌరవంగానే చూస్తారు. కాని నేను చెడి పోయానని భావిస్తారు. ఆ భావం మీలో ఉన్నంత కాలం మీదగ్గర నేను మనలేను.

కనుక నాకు సెలవిప్పించమని కోరుతున్నాను....

ం ం ం ం

ఆఫీస్ గేటు దగ్గిర బిత్తరచూపులు చూస్తూ నిలుచుంది కమల. కారు హెడ్ లైట్లు ఆఫ్‌చేసి, కొద్దిక్షణాలు నిశ్శబ్దంగా వున్నాను. ఏటాక్సీనో, అతనే వచ్చాడనుకుందో ఏమో, పరుగెత్తు కొచ్చింది.

"అతనింకా రాలేదా ?" కిటికీలోంచి తల బైటపెట్టి అడిగాను.

భయంతో వెనక్కి జరికింది కమల.

కారు దిగాను.

దగ్గిరగావెళ్ళి కమలని కావిలించుకున్నాను. "నువ్వు నా గదికి రాలేదు భోజనం పెట్టలేదు. పళ్ళరసం యివ్వలేదు. నాకు నిద్రెలా పడుతుందనుకున్నావు కమలా ?....పోనీలే ..... ఉత్తరం రాసి పెట్టావు. లేకపోతె నాకెప్పుడు తెలుస్తుంది, ఎలా తెలుస్తుంది... ?"

అలా ఏదో మాట్లాడసాగాను.

నా ఉద్దేశం "నీ కథంతా నమ్మాను. నిన్ను క్షమిస్తున్నాను; అదే; ఇవాళంతా నాకు దూరంగా వున్నందుకు. అతను ఒక్కసారే ఉద్యోగానికి దూరమయ్యాడు" అలా ఏదో చెబుదామని.

కాని, నేను అనబోయిన మాటలే తనకి వినిపించినట్టు—

కమలనే కమలం కౌగిట్లోంచి కాళ్ళ మీదికి జారింది.